

משפטים

ק"ל ע"י
כולל
לבושי חושן

בראשות הרה"ג ר'
ישראל יושע העשיל פריעדמאן
שליט"א

פרשת שמיני - פסח תשפ"ג לפ"ק | גליון י"ג שנה א'

דבר המזפט

החכמה תחיה בעליה

מעשה ביהודי עני מתושבי פראג שפרנסתו היתה דחוקה, על כן קם ונסע למדינת אונגארן לנסות אם יזרח ממזלו שם. ה' עזר לו ואחר ששהה שם זמן רב אכן הרויח יפה, עד שגמר בדעתו שיש לו די מחייתו, והחליט לשוב לביתו עם צרור כספו בידו. כשביקש לנסוע הזמין לו ה' סוחר מעירו פראג שבא לאונגארן לקנות יין כדי להשתכר בהם בפראג, מאחר שבאונגארן מצוי גפנים לרוב והיין זול, ואכן ביקש האיש מהסוחר שבטובו יעלהו לעגלתו המתנהג על ידי עגלנו הנכרי, והסוחר הסכים.

האיש בהיותו חרד על כספיו שעליהם עמל זמן כה רב כשהוא מנותק ממשפחתו ומעירו, הלך בסתר והטמין את צרורו באחת החביות של הסוחר, ויסעו שניהם. אך כשהגיעו לפראג והלך העני להוציא צרורו, לדבאונג נכח לדעת שהכסף איננו, וכשניסה לשאול מהסוחר אם יש לו איזה ידיעה מהכסף, טען הסוחר בתוקף שלא היו דברים מעולם! איננו יודע כלל מצרור כסף, ובודאי שכסף נאבד לך בדרך.

בצר לו הלך העני והזמין את הסוחר לדין תורה לפני המרא דאתרא בעל נודע ביהודה זצ"ל, ואכן קבעו זמן לדון, אך כשהתחיל העני להציע טענותיו, מיד קפץ עליו הסוחר בכעס וטען כיצד אפשר להעני לחשוד בי חנם על לא עול בכפי, הלא עשיתי לו טובה גדולה, ותחת להכיר לי תודה על שנסע איתי חנם, עתה מעיז להוציא עלי שם רע. כששמע הרב את טענתם והכיר בדברי אמות, יען ואמר להסוחר, הנה בודאי מקובל עלינו מחז"ל, שהמוציא מחברו עליו הראוי, וממילא אי אפשר לחייב אותך. אמנם זהו רק מצד דיני חושן משפט, אבל יש לך לדעת כי יש לנו חלק נוסף

«

עריכת הגליון נתנדב

לז"ג פוסק הרה"ק ועמוד זהודא
רבי שמואל הלוי וואזנער זצוק"ל
בן הרה"ק יוסף צבי ע"ה
בעמח"ס שבט הלוי

משפט החושן

שאלה:

הנה, לפני חג הפסח העעל"ט, הי' לי קנקן של יין שרף חשובה ויקרה, וכשראיתי שימי הפסח ממשמשין ובאין ואין ביכולתי לסיים הקנקן קודם החג, ולא רציתי למכרו לעכו"ם מאחר שאבותי ורבותי מחמירים שלא למכור י"ש לעכו"ם מפני שמחשיבים הי"ש כחמץ בעין, אבל מאידך גיסא לא רציתי להפסיד הי"ש בידים. והיות שידעתי שחמי ר' שלמה ז. אינו מחמיר כנ"ל ונוהג שגם י"ש מוכר לעכו"ם, נתתי הקנקן בתוך קופסא בביתו של חמי, וכיונתי בפירוש שבנתינת הי"ש, אני מקנה הי"ש לחמי, כדי שיכלל בהמכירת החמץ שלו לגוי, ויהי' באפשרות להשתמש בהי"ש אחר פסח. אבל בשעת מעשה לא גיליתי לחמי כלום, ואכן לא ידע בזה בשעת שמכר חמצו לגוי.

וע"כ באתי אליכם לדעת את הדין, האם באמת קנה חמי הי"ש שלא בידיעתו, וא"כ נכלל בהמכירת חמץ שלו, או שמא לא נקנה החמץ לחמי מאחר שלא ידע בזה, וא"כ הו"ל חמץ שעבר עליו הפסח, ואסור בהנאה.

ייש"כ, משה ר.

תשובה:

הנה בלשון השאלה אינו מבורר מה היה בדעת משה ר. לעשות עם הי"ש אחר הפסח. והדין תלוי בכונתו, וכשיבאר בעזה"ש:

א] אם היה בדעת משה להשאיר הי"ש בבית חמיו לאחר הפסח ולא הי' בדעתו להחזירו, ועיקר כונתו היתה שהי"ש לא ילך לאיבוד. אז נראה שחמיו ר' שלמה ז. קנה הי"ש אע"פ שלא ידע, והי"ש נכלל במכירתו להגוי, ומותר בהנאה אחר פסח. אמנם מן הראוי שלא יעשה כן לכתחלה להקנות לאחר בלי ידיעתו.

ב] אמנם אם היה בדעת משה שלא יגלה כלום מזה לחמיו, וכונתו היה ליטול הי"ש בחזרה מעצמו לאחר הפסח באומדנא שבודאי יתרצה חמיו בזה, נראה שהוא שאלה חמורה ויעשה בזה שאלת חכם.

בירור הדין:

א] אם היה בדעת משה להשאיר הי"ש בבית חמיו לאחר הפסח ולא הי' בדעתו להחזירו, ועיקר כונתו היתה שהי"ש לא ילך לאיבוד. אז נראה שחמיו ר' שלמה ז. קנה הי"ש אע"פ שלא ידע, והי"ש נכלל במכירתו להגוי, ומותר בהנאה אחר פסח. אמנם מן הראוי שלא יעשה כן לכתחלה להקנות לאחר בלי ידיעתו:

במס' ב"מ (דף יא.) איתא אמר ר' יוסי בר חנינא חצירו של אדם קונה לו שלא מדעתו. וכן נפסק בשו"ע חו"מ סי' רמ"ג סעי' כ' ו"ל חצירו של אדם קונה לו שלא מדעתו, אע"פ שאינו עומד שם, כיון שהגיע המתנה לחצירו כאילו זכה בה אחר עכ"ל. וא"כ לכאן גם בנידו"ד אף שלא ידע ר' שלמה ז. כלום ממעשה חתנו, אע"פ כיון שמושה ר. נתנו בבית חמיו, נקנה לו הי"ש ע"י חצירו, שפועלת גם שלא מדעתו של בעל החצר, ולפי"ז נכלל ונקנה הי"ש במכירתו לגוי.

אמנם אין דברים אלו ברורים, שהרי לעומת זה איתא בגמ' ב"מ (דף כה:) שמי שמוצא מציאה בגל ובכותל ישן, יש לו לתלות שמן האמוריים הן, ויכול ליטלו לעצמו. וכן נפסק בשו"ע חו"מ סי' ר"ס סעי' א' ו"ל המוצא בגל או בכותל ישן הרי הוא של מוצאה עכ"ל. ונתקשו בזה כל הראשונים, למה במצא מציאה הנ"ל לא קנה בעל החצר את המציאה בקנין חצר. ומצאנו בזה כמה ישובים. בתוספות (שם כו. ד"ה דשתית) כתבו ו"ל וי"ל דאין חצר קונה בדבר שיכול להיות שלא ימצאנו לעולם עכ"ל. וכדברי התוס' נקטו כמה ראשונים. ולשיטתם בנידו"ד נקנה הי"ש מאחר שחמיו יתודע מזה אחר הפסח.

אמנם המרדכי (שם סי' רנ"ה, בשם המהר"ם ור"ת והריב"א) מיישב באופן אחר, שחצירו של אדם קונה לו שלא מדעתו רק בדברים שהם רגילים לבא, והי' בדעתו של בעל החצר שיבואו. אבל דברים שאינם רגילים לבא, ואינו מעלה בדעתו כלל שיבא, אין חצירו קונה לו שלא מדעתו. ולדינא נקט הרמ"א (בסי' רס"ח סעי' ג') כשי' המרדכי. וא"כ לכאן ה"ה בנידו"ד, אם אין מן הרגילות שאדם אחר יתן י"ש בביתו של ר' שלמה בלי ידיעתו, הו"ל כדבר שאינו רגיל לבא, ולא קנה לו חצירו. וכ"כ בשו"ת חינוך בית יהודה (סי' י"ג, מובא בבאה"ט הל' פסח סי' תמ"ח סק"י, ובח"י שם ס"ק ט"ו) באחד שהיה לו חמץ בערב פסח ורצה למכרו לגוי, ולא אמר כלום להגוי רק הניחו בחדר של חבירו, וסמך שהיה שחבירו ימכור כל חמץ שמונח ברשותו יכלל גם חמצו בהמכירה להגוי, ופסק שם שאין להתיר

«

החמין, ואפילו אם הישראל הוקנה החצר להגוי, אעפ"כ לא קנה הגוי חמצו של הישראל השני ע"י חצירו, מאחר שאין חצירו של אדם קונה שלא בידיעתו דבר שאין רגיל לבוא, ומאחר שלא קנה אותו בעל החצר, א"א לו למכרו לגוי, וציון לדברי הרמ"א הנ"ל.

אבל אעפ"כ יש לדון ולומר שנידו"ד שאני, ונקנה גם לפי ש' המרדכי והרמ"א הנ"ל. שהרי בנידו"ד התכונן משה בפירוש להקנות הי"ש לחמיו, וא"כ י"ל שמאחר שה' כאן דעת אחרת מקנה, לכ"ע קנה חמיו הי"ש בקנין חצר אפילו בלי ידיעתו, ומש"כ המרדכי והרמ"א הנ"ל שא"א לקנות דבר שאין רגיל לבוא, הוא רק במציאה וכדו' שאין דעת אחרת מקנה. ומקור דברים אלו הוא ברשב"א (בחי' לגיטין כ:; ובראב"ד (מובא בנמוקי' פרק חזקת הבתים), ושיטתם מובא בקצוה"ח (סי' ע"ה"ר סק"י) ובניתה"מ (סי' ר' סק"י) שכתבו על הא שקול"ח (בסי' רע"ה סעי' כ"ה) שהעודד בנכסי הגר [שמות, ונכסיו הפקר] וכסבור שהם שלו, לא קנה משום שאין אדם קונה אם אין לו דעת לקנות. זהו רק בקונה מציאה או מן הפקדון, אבל אם יש דעת אחרת שמקנה לו, אין צריכים דעת הקונה לקנות, ומועלת דעת המקנה גם להקונה שלא מדעתו. הרי מבורר שמי שנותן מתנה לחצר חבירו וכיוון להקנותו לבעל החצר, קנה בעל החצר שלא מדעתו אפילו בדבר שאין רגיל לבוא (וכן מובאר בקצוה"ח סי' קפ"ג סק"ט). ובאר הדברים נראה, שמה שכתבו המרדכי וסי"י, אין הריעותא בגוף החצר, רק שנחשב כעושה מעשה קנין בלי דעת, וכעודד בנכסי הגר וכסבור שהן שלו, משא"כ כשיש דעת אחרת מקנה, שמועיל להקונה שיקנה גם בלי דעת, אפשר לקנות גם בחצר אף שאינו רגיל לבא. ולכן בנידו"ד נקנה הי"ש לחמיו, ונכלל גם בהמכירה לגוי, ומותר בהנאה אחר פסח אפילו המרדכי וסי"י.

אמנם אעפ"כ בודאי מן הראוי שלא יעשה כן לכתחלה להקנות לאחר בלי ידיעתו. א] יש לחשוש לשל"ה בקצות הנ"ל שחולקים על היסוד הנ"ל, וסוברים שא"א לקנות בלי דעת אפילו בדעת אחרת מקנה. ב] עוד יש לחוש שבנידו"ד אין לנו אומדנא דמוכח שחמיו רצה לקנות הי"ש קודם הפסח, וא"כ לדברי הנתיות הנ"ל אינו מועיל דעת אחרת אם ליכא אומדנא דמוכח. אבל בדיעבד נראה שיש לסמוך למה שנתבאר מדברי הקצוה"ח (בסי' קפ"ג סק"ט) שבמתנה שיש דעת אחרת מקנה, קונים בקנין חצר גם דבר שאינו רגיל לבא.?

ב] אמנם אם היה בדעת משה שלא יגלה כלום מזה לחמיו, וכונתו היה ליטול הי"ש בחזרה מעצמו לאחר הפסח באומדנא שבודאי יתוצה חמיו בזה, נראה שהוא שאלה חמורה ויעשה בזה שאלת חכם:

אם היה בדעת משה שלא לגלות לחמיו ממה שעשה, ולקחת הי"ש בחזרה אחר הפסח. י"ל שאז נחשב הי"ש כדבר שאינו הוה להמצא, שכתבנו לעיל בשם התוספות שחצר אינו קונה שלא מדעת. ונראה בשל"ה שאין זה ריעותא בגוף החצר, רק זהו ריעותא בהקנין. שאינו מועיל באופן שלא יודע הקונה מזה, ואינו מועיל גם בדעת אחרת מקנה, והי"ש לא נקנה לא לחמיו ולא להגוי. וגם קשה לומר באופן זה שיהא נחשב זכות לחמיו, מאחר שלא יגיע לו שום הנאה מזה.

1. ואין להקשות מדברי תורת חינוך בית יודעה הנ"ל שאי"ם גם בעובדא שיש נתן חמצו לבית חבירו, ומסיק שלא נכלל בהמכירה להגוי, מאחר שקולשון נראה ששם כיוון להקנותו לחבירו או לחנוי בפי. א"ז י"ל שס"ל כמש' הקצוה"ח ה"ל בשם כמה אחרונים שחולקים על יסוד ה"ל שבדעת אחרת מקנה אפשר לקנות בלי דעת. או י"ל שס"ל כמש' הנתיה"מ ש"ל שדעת אחרת מועלת רק במתנה שיש אומדנא דמוכח שברצון המקבל לקנות, משא"כ שם לא רצה ליתנו במתנה לבעל החצר. עוד י"ל כמש' הקצוה"ח סי' ע"ה שם שדעת אחרת מקנה מועלת מדיון זכאי, ומאחר שלא

2. ועוד יש לחסוץ המתירמ"ם (בסי' י"ד סק"א) כתב שגם המרדכי והרמ"א לא כתבו רק בדבר שאפשר שיש יגיע הדבר לידו בעל החצר כדלעיל, וכ"כ חתום הנ"ל, [והיה שהמרדכי והרמ"א אינם מחמירים על דברי חתום, רק מוסיפים עוד נתאן]. ולפי"ו פשוט שבנידו"ד אם היה בדעת משה להשאיר הי"ש בבית חמיו לאחר הפסח, קנה חמיו הי"ש.

לשלוח הערות או שאלות שיתלבנו ויתבררו במדור 'משפט החושן':
718.618.4011 Ext 101 | Ask@Mishpatim.org

משפט הפרצה

ויקרא משה לבל-זקני ישראל ויאמר אליהם משכו וקחו לכם צאן למשפחותיכם וישחמו הפסח: (שמות יב כא)

הדרך הנכון לקנות חפץ למצוה

בספה"ק בני יששכר (מאמר חודש ניסן מאמר ג') כתב בזה"ל הנה נאמר משכו וקחו לכם צאן, והנה דקדוק משכו וקחו, גם מה יורה תיבת לכם, פירש הרב הקדוש חיד"א בספרו ראש דוד (פרשת בא מ"ז ע"ג) הוא עפ"י דברי הרב בעל מתנה אפרים (הל' קנין ומשיכה סי' ב') דבקניית האדם חפץ למצוה דאורייתא, כגון קונה אתרוג למצוה, אינו קונה במשיכה לבד, דהוא קנייה מדרבנן, וצריך ליתן כסף דהוי קנייה מדראורייתא. וכתב על זה הרב חיד"א הנ"ל, דהוא הדין בכסף בלא משיכה ג"כ לא קנה למצוה, דכיון דתקנו רבנן דכסף לא קנה הנה הפקר בית דין הפקר, א"כ תרויייהו בעינן כסף ומשיכה לקנות המצוה, והוי פירוש הכתוב משכו וקחו לכם וכו', משכו במשיכה, וקחו בכסף כמד"א שדות בכסף יקנו (ירמיה לב-מד, וליפנין בקידושין ב. קיחה קיחה משדה פתרון), לפם היינו שיהיה שלכם ממש בעינן תרויייהו למצוה דאורייתא, ושחטו ודאורייתא, על כן בעינן תרויייהו, ע"כ תורף דברי הרב הנ"ל, וכבר חש לזה הדין הרב הגאון מוה"ר ז"ל ז"ל עכ"ל"ק, ובספר גארא דכלה פ"ר חקת מוסף ע"ז הבני", שגם מילי דרבנן נרמזו בקרא, שהרי התורה מצווה כיצד לקיים דברי חז"ל.

שיטת הפוסקים שאין יד"ח מצה בקונה בהפקה

והנה כונת הבני"ה הנ"ל, לציון לספר מטה אפרים (סי' תרכ"ה ס"י) שכ' בזה"ל צריך לזהר ששקונה לולב ואחרתו, והדס אם קנה בהפקה, א"ע"ל שמשך אותם לביתו, הוא מחויב לפרוע הדמים בעבורם קודם יום טוב עכ"ל, ובאלף למטה מבאר שיטתו שלא יאות עבדי הקונים בהפקה ע"מ לשלם אח"כ, שהרי יום א' בעינן לכם מדאורייתא, ומשיכה אינו קונה מה"ת. נמצא לפי"ז שגם במצות מצה שאדם יוצא ידי חובתו בליל הפסח, והדין הוא שבעינן שיהי' לכם, אינו יוצא רק אם שילם בכסף מלא לפני יו"ט.

וכ"כ הכף החיים (א"ח סי' תנ"ד סקמ"א) וז"ל, וכשקונה מצה שיתלד לפרוע קודם פסח, כדי לצאת ידי חובה אליבא דכולי עלמא שיקנה בקנין דאורייתא,

בשולחן ערוך, חלק היורה דעה, ששם מופיעים דיני איסור והיתר, ובתוכם מבואר האיסור של יין שנגע בו עכ"ם שאסור בהנאה, ואם כן, טען הנודע ביהודה, מדיני יו"ד עלינו לחשוש לדברי התובע, שבאמת הטמין צרור כספו בחביות היין, ומאחר שאי אפשר להאשים את הסוחר שלקח את הצרור, צריכים לחשוש שהגוי שנהג העגלה הוא בעצמו חיפש בין החביות עד שמצא המטמון, ואם כן, סיכם הרב בחכמתו, יש לנו לחשוש שכל היין שהבאת בחביות הנם יין נסך.

הדבר יצא מפי הרב ופני הסוחר חפו, מאחר שהסוחר ידע בעצמו שסכום הכסף אותו גנב מנוסעו העני, הינו כאפס לעומת שווים של חביות היין. מיד רמז להרב כי רצונו לדבר עם הרב ביחידות, ואכן הסכים הרב, ובסתר הודה כי אמת הוא שהצרור הכסף נמצא בידו, ורצונו שהרב יפסוק שהיין הינם כשרים למהדרין בלי חשש נגיעת עכו"ם. לתמהונו לא הראה הרב שום התפעלות מהודאתו, וטען לעומתו הרי הלכה רווחת בידינו, אין אדם משים עצמו רשע, וכיצד אוכל איפוא להאמין לך כי אכן אתה הוא הגנב, אולי באמת הגוי שנהג העגלה גנבו, ורק כדי להציל את יינך שנפסל, אתה משים עצמך כגנב. אבל אעפ"כ הסוחר לא נח ולא שקט, ונתן להרב סימונים מובהקים שהוא גנב הצרור, ולא הגוי.

מיד החריץ לו הרב משפטו, אם ישבע הסוחר בבית הכנסת הגדול בפני עם ועדה, שהוא גנב את צרור הכסף, רק אז יאמינו לו, ויכול לפרסם כי היין הינם כשר למהדרין. בלית ברירה הלך הסוחר ונשבע במעמד רבים מבני עירו, והתוודה על מעשיו שביצע, והחזיר להעני את הסכום בשלימות בתוספות קנס אשר הטיל עליו הרב. ואכן רק אז נאות הרב להאמין לו, ופירסם שכל היין שהביא הם כשרים לכתחילה, וירא כל העם ויתמהו על חכמת הנודע ביהודה כי רוח אלוקים בקרבו לעשות משפט וצדק!

התודה והברכה: תודתנו נביע להני רבני שהשתתפו בעריכת הגיליון בשבוע זאת וכעודתם זכינו להוציא דבר נאה ומתקבל, ה"ה הרב אברהם יואל ואלדמאן, הרב אליעזר אבא פריעד, ורבנות נפתלי צבי פריעדמאן. תשואות חן חן להם.

משפטים מענייני פרשת השבוע

הלולב לביתו, וחצירו בודאי קונה בלי שום מעות מה"ת, וא"כ למה צריכין מעות הרי אפשר לקנות בקנין חצר ולצאת בו ידי חובתו מדאורייתא עיי"ש. [בת"ד מכח קנין הגבהה: בש"ת אבני צדק (א"ח סי' פ"ד) מאריך בענין זה, ובתנ"ד כ' שאפשר לקנות בקנין הגבהה שהוא קנין מה"ת, ואפילו אם לא כיוון לקנות בהגבהה רק במשיכה, מ"מ מביא בשם הר"ן (ב"מ ע"א) שאע"פ שקי"ל בראה את המציאה ונפל עליה, אין קונה אותה בקנין ד' אמות, משום שגילה דעתו שרוצה לקנותו ע"י שופל על המציאה, ומאחר שא"ז קנין לא קנה המציאה, מ"מ זהו רק בקנין ד' אמות של אדם שקונה רק מדרבנן, משא"כ בקנין מה"ת אפילו אם גילה דעתו שרוצה לקנות חפץ בקנין שאינו קונה, ועשה קנין אחרת שמועיל מה"ת קונה בקנין המועיל. ומוסיף, שאפ"ל להרשב"א שחולק על הר"ן, וסובר שבעלמא אי אפשר לקנות אם כיון לקנות בקנין שאינו מועיל, מ"מ במצוה מודה שאמדין דעת האדם הקונה שבודאי רוצה לקנות בקנין המועיל, ולכן לכו"ע קונה בקנין הגבהה מה"ת. ג] מכח גמירת דעת: בש"ת פני מבין (א"ח סי' ר"ב) כ' חז"ל נלע"ד בעה"י דבר ברור דקונה מה"ת דמפורש בגמ' ב"ב (דף פ"ח ע"ב) דפרקי הש"ס אטו אסו גמור לבו לקנות קנה וכו' אמר ר"ה הכא ביר"ש עסקתו וכו', ופרשב"ם כיון דירא שמים הוא כיון שגמור בלבו זכה במקחו וכו'. וא"כ קנין דרבנן דקונה מדרבנן, הרי גמור בלבו לקנות קונה מה"ת, דהרי אפילו בלי קנין אמרו דאם גמור בלבו לקנות קונה. רק במקו"א אפשר דלא נאמרו לו, אבל באם לקח אתרוגו למצות הבורא ית"ש לצאת יד"ח וקונה בקנין דרבנן, ודאי גמור בלבו לקנות וקונה מה"ת כולל"ד נכון בעה"י להלכתא, עכ"ל.

וכמו שכתב החיד"א (בספר מורה באבצב בקולן כף אחת סק"א), ור"ל דמדאורייתא מעות קונות, וחז"ל תקנו במשיכה, כמ"ש בחור"מ ריש סי' קצ"ח עיי"ש, ואם כן כשנותן כסף ומושר, קנה בין מדאורייתא בין מדרבנן והוי מצוה מן המובהקת עכ"ל. אמנם אעפ"כ עדיין יש לדון למי הפוסקים שקנין דרבנן מועיל אם מה"ת (ע"י בגליינו "משפטים" גליון י"א שהארנו בהו) לכאז"א צ"ל לשלם המעות לפני פסח.

אבל בספר קצה המטה (על המט"א שם) מוסיף עוד חשש גדול לומר שאי אפשר לקנות במשיכה גרידא, בלי פריעת המעות, לפי דעת המהר"ל שנפסק להלכה בחור"מ (סי' קצ"ט סעי' ג' ברמ"א) שיון לקידוש דהוי מצוה, העמידו דבריהם על דין תורה ומעות קונות גם לרבנן, והקשה ל"ו המג"א (א"ח סי' שט"ט סק"א) הרי גם עירוב הוי מצוה, ולמה בעירוב אין קונין בכסף לחד. ותי ע"ז בתיב חיים שעירוב שאני, מאחר שלעירוב אין לו סמך במקרא, מה שאין כן קידוש על היין יש לו סמך בקרא. לפי זה מסיק בעל הקצה המטה, שכל שכן י"ז מינים או מצה שמבואר בקרא בהדי' העמידו דבריהם על דין תורה, [ובאמת כ"כ בפרי מגדים (סי' תרנ"ו א"א סק"א) והגרעק"א (סי' תרמ"ט ס"ב) שקונין אתרוג במעות לחדו]. וא"כ לשיטת החינוך (מצוה של"ו) שהיכי שלא עקרו חז"ל קנין מעות, אין קונין במשיכה כלל. ולפי"ז נמצא שבד' מינין ובמצות מצה אינו מועיל משיכה כלל גם לרבנן, והוא חשש גדולה טפי מחששת המטה אפרים. עת"ד של הקצה המטה. וא"כ לדבריהם צריכין לחשוש כשקונין מצה או ד' מינין לשלם במעות דוקא לפני היות"ו, כדי שיהי' לכם מה"ת.

שיטת הפוסקים שאפשר לצאת יד"ח גם אם לא שילם מעות

אמנם אעפ"כ מצינו בגדולי הפוסקים שהאריכו לדון לכף זכות גם על מי שלא שילם המצה קודם יו"ט, שיכול לצאת יד"ח מה"ת, מכח כמה טעמים: א] מכח קנין חצר: בספר שדי חמד (מערכת ד' מינים ג' סק"ב) הקשה קושיא גדולה על דברי המתח"א בשם ספר פתח הדביר, שהרי מסתמא מכניס